

2. *Nebria transsylvanica* Germ. (*femoralis* Chaud.) Ezt a havasalji tájban élő fajt előbbivel együtt ugyanazon hegyesoportban gyűjtöttem. Eddig szintén csak a Keleti- és Déli-Kárpátokból (Máramaros vármegye déli részétől Herkulesfürdőig) volt ismeretes.¹⁾

3. Legérdekesebb azonban a *Pterostichus* (Orthomus) *barbarus* Dej. nevű faj megállapítása, mely faunánkból ezideig ismeretlen volt. Ezt a fajt 1907. július 3-án gyűjtöttem Gömör vármegye északi határán, a Vernár községhez közel fekvő Mokrahegy tövében. Ezt a Földközi-tenger tájában honos fajt Dejean Dél-Franciaországból (Marseille) írta le, később azután Spanyolországból, Sziciliából, Palesztinából és Görögországból vált ismeretessé.

Miután fajunk Magyarország faunájára új, itt közlöm annak rövid leírását:

Pterostichus (Orthomus) *barbarus* Dej. (*longulus* Reiche, *elongatus* Chd., *rectangulus* Fairm., *longior* Chd., *atlanticus* Fairm., *berytensis* Reiche). — Szurokfekete vagy szurokbarna, a csápok, a tapogatók, a lábak és sokszor teste alul barnás-vörös. A fej nem nagy, az előtor háta szélesebb mint hosszú, oldalai kerekítették, hátrafelé kevésbé és előrefelé erősebben keskenyedők, hátsó szögletei derékszögűek, tövének két oldalán egy-egy hosszanti rovatkával, e között és az oldalszél között elenyésző hosszanti bemélyedéssel. A szárnyfedők gyengén domborúak, elül párhuzamos szélűek, a csúcs előtt öblösek, barázdái mélyek. az első és második között elül rövid paizsoeskamelletti barázdával, a harmadik köztérben két beszúrt ponttal. Alul legfeljebb az első haslemezek oldalán gyengén pontozott, a 4—6 haslemez mögött mély harántbarázdával. Az utolsó lábfejiz alul szőrös. Hossza 9—11 mm.

Nógrád-Verőcze lepke-faunája.

Írta A. Aigner Lajos.

I.

Verőcze falú Nógrád vármegye legdélibb csücskén, a Duna mellett fekszik. A falú régibb része dombnak dűl, melyen a kath. templom és fölötte Geitner és Rausch budapesti kereskedők

¹⁾ Csiki Ernő: Magyarország Bogárfaunája I. köt., 189. l.

várszerű nyaralója is diszlik. Egyes észak felé eső utcái a lapályba nyúlnak le; a falu újabb, díszesebb része pedig a Duna mentén levő sík helyen, agyagos talajon terül el. A környékén emelkedő dombok is egytől-egyik diluvialis képződmények, csupán a Borbély-hegyen bukkan fel a homokkő. Ezek a dombok a következők: a keletre, Vác felé nyúló Kecskés-hegy, melyen jó bor terem; az északkeleti irányban, távolabban emelkedő Csapás-hegy; az észak felé fekvő Borbély-hegy, melynek nyugati oldalán szőlőt művelnek, míg déli oldalán felhagyott kőbánya tátong, tetejét és északi lejtőit pedig erdő koszorúzza. Ettől nyugatnak a Migazzi vár felé látjuk a Csalamintás nevű dombot és erdőt, mely lankásan emelkedik a Szokolya felé elterülő fensíkig. A Kecskés- és Csapás-hegyet a Katalin-völgy választja el, a melyben az országút Szerdahelyre vezet. A Borbély-hegy nyugat felé meredeken ereszkedik le a völgybe, melyben kis patak folydogál a Migazzi vár felé. A dombról büszkén alá tekintő Migazzi vár s illetőleg Kismaros fölött nyílik a Szokolyára vezető szép völgy.

Ezen a területen két nyáron gyűjtöttem, ugyanis 1903 június közepétől szeptember közepéig és 1904. májusban és július elejétől július 23-ig. Egy ízben Pusztá Katalintól kiindulva, a Vác fölötti Naszályra (343 m.) is kirándultam. Vasárnapon olykor akadt egy-egy budapesti vendég, többnyire azonban egyedül gyűjtöttem, csupán esti fogásaimban segítkezett egy parasztfiú. A gyűjtés 1903-ban nagyon jó eredménnyel járt, annál gyarlóbb volt a zsákmány 1904-ben, a mikor a rendkívül száraz nyáron meg volt engedve a verőczeieknek, hogy a marhát az erdőbe hajtsák.

Még csekélyebb eredményt ért el Dombay Kornél, ki egészségi szempontból az 1907-ki évet Verőczén töltötte és melleslegesen lepkét is gyűjtött és tenyésztett. Adatait szives volt nekem átengedni, a miért ez alkalommal is köszönetet mondok neki.

Ezek előre bocsátása után felsorolom a megfigyelt fajokat

Papilionidae.

Papilio Podalirius L. Első nemzedéke 1904. máj. 15-én már kopott; második nemzedéke 1903-ban jul. elején talált hernyók után jul. végén kelt ki, 1904-ben pedig már jul. 10-én repült, de egyik sem volt határozott var.²¹/₂₂ *Zanclaenus* Z., mind

csak átmeneti alak, melynek potroha kevésbé fehér; ezek hernyóit aug. elejétől szept. közepéig találtam, csaknem kivétel nélküli sok piros petytyel borítottak, holott a jun.-juliusi hernyó többnyire tiszta sötét volt; ez utóbbiak bábjának színe nagyobbára zöld, kisebb részt barna, s ezek kiteleltek.

Papilio Machaon L. Ritka. 1904. jul. 13. Hernyóját *Dictamnus albumon* találtam 1903 jul. 5-én, mely növényen még nem figyelték meg soha.

Thais polyxena Schiff. 1904. máj. 15-én egy példány.

Parnassius Mnemosyne L. 1904. május közepétől végéig, 1907-ben Dombay is fogta.

Pieridae.

Aporia Crataegi L. 1903. jun. 10-én láttam az utolsó példányt, 1904-ben is gyéren volt.

Pieris Brassicae L. Néhány szép nagy példányt fogtam 1903. julius vége felé, egy kisebbet 1904. máj. 15-én.

Pieris Rapae L. Igen gyakori jun. végén és jul. közepétől csaknem szakadatlanul szept. közepéig.

Pieris Napi L. 1904. májusban ritka; második nemzedéke, var. *Napaeae* Esp. jun. végétől jul. közepéig elég szórványosan.

Pieris Daplidice L. Jun. végétől jul. közepéig nem gyakori.

Euchloë Cardamine L. Májusban nem ritka.

Leptidia Sinapis L. Május-juniushban gyakori; a gen. aest. *diniensis* B. jun. végétől aug. végéig elég gyakori.

Colias Hyale L. Május közepén; az ab. *flava* Husz. jun. végétől szept. elejéig lóherén gyakori. 1903. szept. 7-én megfigyeltem násztánczát is, melynél elől indult ♂, nyomon követve a ♀ által.

Colias Edusa F. Aug. elejétől szept. elejéig lóherén nem gyakori.

Gonopteryx Rhamni L. Jun. végén és jul. 10-én figyeltem meg.

Nymphalidae.

Apatura Iris L. 1903. jun. 19-én a Naszályon egy kopott példányt láttam.

Apatura Ilia var. *Clytie* Schiff. Dombay jun. 1—20-ig fogta, magam 1903. jun. 19-én a Naszályon figyeltem meg.

Neptis Lucilla F. Egyetlenegy példányt fogtam 1903. jun. 19-én a Naszályon.

Pyrameis Atalanta L. Ritka, csak egy példányt láttam. D o m b a y aug. 1—10-ig hernyóból tenyésztette.

Pyrameis Cardui L. 1903-ban jun. 21-én láttam az első példányt; majd jul. 12—19-ig tartó vonulását figyeltem meg Dr. Madarász Gyulával (lásd R. L. X. köt.), azután aug. végéig már csak gyéren volt található, de szept. elején újra nagyobb számban jelentkezett, különösen luczernán; bogáncson csak hernyóját találtam.

Vanessa Io L. 1903. jun. 20-án talált és nyomban elbábozott hernyók után jul. 6. és 7-én kelt ki a lepke, melynek hernyóivadéka szept. elején adta a lepkét.

Vanessa Urticae L. Csak egy példányt fogtam 1903. szept. elején.

Vanessa polychloros L. Gyéren mutatkozott 1903. jun. végén

Vanessa Antiopa L. 1904. jul. 10-én halva találtam.

Polygonia C-album L. 1904. máj. 15-én már kopott; 1903-ban jun. elejétől aug. közepéig szórványosan mutatkozott, többnyire a nyári ivadékú var. *Hutchinsoni* Rob. alakjában.

Melitaea Cinxia L. Május-juniában nem ritka.

Melitaea Phoebe Kn. Májusban elég gyakori, aug. elején és végén ritka. Hernyóját máj. 15-én találtam.

Melitaea Dydima O. D o m b a y jun. 4—20-ig fogta, én jun. közepén, jul. 11-én és ismét aug. elejétől végéig figyeltem meg; hernyóját jul. első felében *Verbascum nigrán* találtam.

Melitaea Trivia Schiff. Igen gyakori máj. 15.—jun. 23.; második nemzedéke aug. elejétől végéig; alakban, színben és rajzban nagyon változó példányokban, köztük néhány egészen apró, mely a var. *nana* Stgr.hez tartozik.

Melitaea Athalia Rott. 1904. május végén láttam egy példányt; jun. második felében nagyon közönséges a Naszályon is; a var. *Corythalia* Hb. egy példányát is fogtam.

Melitaea Aurelia Nick. 1904. máj. 24-én fogtam, D o m b a y 1907. jun. 4—20-ig; 1903. jun. második felében elég gyakori volt.

Melitaea Parthenie Bsch. 1903. jun. végén figyeltem meg.

Melitaea dictynna Esp. 1903. jun. második felében és jul. elején repült.

Argynnis Selene Schiff. Jul. első felében elég ritka.

Argynnis Euphrosine L. Egyetlenegy példányt fogtam 1903. jul. 19-én.

Argynnis Dia L. A tavaszi nemzedék május közepén már kopott, a nyári juliában gyéren, augusztusban nagy számban, szeptember elején már csak szórványosan volt található. Igen változó faj.

Argynnis Hecate Esp. Jul. második felében elég ritka. D o m b a y jun. 4—20. közt fogta.

Argynnis Daphne Schiff. D o m b a y május elejétől végéig figyelte meg.

Argynnis Latonia L. Gyakori, jun. 18-án még az első nemzedék repül, jul. 4-től szept. elejéig a második, többnyire nagy példányok.

Argynnis Aylaja L. Jun 25-től jul. 19-ig figyeltem meg.

Argynnis Niobe ab. *Eris* Meig. D o m b a y egész júniusban fogta.

Argynnis Adippe L. Nem gyakori. D o m b a y jun. 1—20-ig látta, én jun. végétől jul. közepéig fogtam: a var. *Cleodoxa* O. ugyanakkor. de gyéren repült.

Argynnis Paphia L. Jun. második és jul. első felében nem nagyon gyakori.

Melanargia Galatea L. Jun. közepétől jul. végéig erdei tisztásokon közönséges; az ab. *leucomelas* Esp. D o m b a y szerint jun. 20—jul. 10-ig repül, én ritkán láttam.

Satyrus Circe F. Jun. végétől aug. elejéig helyenkint, p. o. a Naszályon gyakori erdőszéleken a fák derekán ülve és könnyen fogható, daczára fonákja védőszínének.

Satyrus Hermione L. Ugyanakkor és ugyanúgy mint az előbbi.

Satyrus Semele L. Ugyanakkor és ugyanúgy, mint az előbbi kettő, de jóval ritkább.

Satyrus Arethusa Esp. Egész augusztusban gyakori, kivált oly helyeken, a hol magas a fű.

Satyrus Dryas Sc. Jul. 22-től aug. végéig igen gyakori bokros helyeken, közte nem ritka a var. *sibirica* Stgr., melynek alsó szárnya alul egyszínű.

Pararge Egeria var. *egerides* Stgr. Az első nemzedék máj. közepén már kopott; a második nemzedék jul. közepétől aug. elejéig nem gyakori.

Pararge Megaera L. Jul. közepén gyéren volt található.

Pararge Maera L. Aug. első felében elég gyakori.

Aphantopus Hyperanthus L. Jun. 21-től jul. végéig közönséges.

Epinephele Jurtina L. Jun. közepétől jul. végéig közönséges; közte ritka a világosabb színű var. *hispulla* Hb. és az albinotikus ab. *semialba* Brd.

Epinephele Lycaon Rott. Jul. közepétől aug. elejéig elég ritka.

Coenonympha Iphie Schiff. Májusban s ismét jun. közepétől aug. végéig gyakori.

Coenonympha Arcania L. Májusban és jun. második felében szórványosan fordul elő.

Coenonympha pamphilus L. Májusban és jun. közepétől aug. végéig gyakori.

Erycinidae.

Nemeobius lucina L. A tavaszi nemzedék máj. közepén már kopott, a nyári jul. közepétől aug. elejéig repül, de nem gyakori.

Lycaenidae.

Thecla Spini Schiff. Jun. közepén többnyire már kopott.

Thecla W-album Kn. 1904. jul. 10-én került egy példány

Thecla Ilieis Esp. Jun. második felében és jul. elején nem ritka, de legnagyobb részt már kopott; az ab. *Cerri* Hb. ritka.

Thecla Acaciae F. Jun. második felében már kopottas.

Callophrys Rubi L. Májusban és junius közepétől jul. közepéig igen gyakori Salvián, Melilotuson, gyalogbodzán.

Zephyrus Quercus L. Néhány éves vágásban, tölgyfa bokrokon igen gyakori jul. elejétől szept. elejéig, de ekkor már kopott, daczára annak még szept. 4-én figyeltem meg nászröpülését, vagyis még akkor is párosodott. A sárga foltú ab. *bellus* Geth. igen ritka.

Zephyrus Betulae L. Augusztusban, szept. elején ritka.

Chrysophanus Virgaureae L. Jun. végétől jul. közepéig elég gyéren repült.

Chrysophanus Thersamon Esp. Május közepén és jul. 22-től szept. elejéig úgy nedves réteken, mint dombon levő vágásban

igen gyakori különösen virágzó *Solidago virgaurea*n, este felé pedig fűszálakon; nem ritka közte a hosszúfarkú var. *Omphale* Klug.

Chrysophanus dispar var. *rutilus* Wernb. Az első nemzedéket *Dombay* május végén és jun. elején fogta; a jóval kisebb második nemzedék aug. első felében repült és főleg gyalogbodzán volt fogható.

Chrysophanus phlacas L. Aug. közepétől szept. elejéig elég gyéren akadt; a sötétebb var. *Eleus* F. igen ritka.

Chrysophanus Dorilis Hufn. Május közepén és aug. első felében főleg virágzó *Solidagón* nem ritka, többnyire a var. *subalpina* Spr. alakjában, melynek nősténye igen sötét színű.

Lycaena Argiades Pall. Gyakori, jun. végétől aug. elejéig repült a második nemzedék és aug. végén jelentkezett a harmadik is. Májusban és júliusban nem ritka az ab. *Coretas* O. és a var. *Polysperchon* Bgst.

Lycaena Argus L. (*Aegon* Schiff.) májusban és jun. közepétől aug. elejéig minden nemű virágon s este fűszálakon igen gyakori.

Lycaena Argyrognomon Bgst. (*Argus* Esp.) májusban, jun. közepétől aug. elejéig és aug. végétől szept. elejéig főleg zsályán elég gyakori.

Lycaena Baton Bgst. Május és júliusban ritka.

Lycaena Astrarche Bgst. Májusban nem ritka; jul. végétől aug. közepéig repül a gen. aest. *Calida* Bell., melynek fonákja barnás.

Lycaena Icarus Rott. Májusban és jun. közepétől aug. közepéig mindennemű virágon, este fűszálakon közönséges; ritkább az ab. *icarimus* Scr. és igen ritka az ab. *arcuata* Weym. (máj. 29.).

Lycaena Hylas Esp. Csak egy példányt figyeltem meg aug. 11-én.

Lycaena Meleager Esp. Jul. elejétől aug. közepéig nem gyakori.

Lycaena bellargus Rott. Májusban és aug. közepétől szeptember elejéig nem gyakori.

Lycaena Corydon Poda. Jul. végétől szept. elejéig gyakori.

Lycaena Jolas O. Csak hernyóját találtam augusztusban.

Lycaena minima Fssl. Májusban és jul. elejétől aug. elejéig helyenkint kökénybokrok körül gyakori.

Lycaena Semiargus Rott. Május végén és jun. közepétől jul. közepéig főleg zsályán és Melilotuson igen gyaki; az ab. *caeca* Fuchs-nak egy példányát fogtam.

Lycaena Cyllarus Rott. Május végén és jun. közepétől jul. közepéig különösen zsályán igen gyakori.

Lycaena Arion L. Jun. közepétől jul. végéig szórványosan repült.

Cyaniris argioides L. Májusban és jun. közepétől jul. közepéig gyalogbodzán, de gyéren található; a második nemzedék a gen. aest. *parvipuncta* Fuchs-hoz tartozott.

Hesperidae.

Heteropterus Morpheus Pall. Jun. végén igen ritka.

Adopaea lineola O. és *Thaumas* Hfn. Jun. közepétől jul. közepéig elég gyakori.

Adopaea Actaeon Rott. Csak aug. elején figyeltem meg, midőn már kopottas volt.

Augiades commi L. Aug. elejétől szept. elejéig elég gyakori, fonákja igen sötét színű, csaknem olyan mint az ab. *catena* Stgr.-é.

Augiades sylvanus Esp. Jun. végétől aug. elejéig gyakori.

Carcharodus Alcaeae Esp. Jun. végétől jul. közepéig elég ritka.

Carcharodus Altheae Hb. Ritka, jul. 3-án fogtam egy példányt.

Hesperia Carthami Hb. Jul. közepétől aug. közepéig gyakori.

Hesperia orbifer Hb. Egyetlen egy példányt fogtam jun. 18-án.

Hesperia Serratulae Rbr. Aug. első felében ritka.

Hesperia Alveus Hb. Ritka, jul. közepén repül.

Tanaos Tages L. Május közepén és jul. második felében nem gyakori.